

Arhivi između autorskih prava i dostupnosti

Okrugli stol
„Intelektualni
kapital u
arhivima“
Marija Bistrica,
7.-8. svibnja 2015

Mag. Zdenka SEMLIČ RAJH, Arhivski savjetnik
Pokrajinski arhiv Maribor, Glavni trg 7, SI-2000 Maribor, Slovenija

MEĐUNARODNE KONVENCIJE

2

Okrugli stol
„Intelektualni
kapital u
arhivima“
Marija Bistrica,
7.-8. svibnja 2015

- ▶ Bernska konvencija (1886)
- ▶ Ugovor o autorskom pravu WIPO (1996)
- ▶ TRIPS (1994)
- ▶ Universalna konvencija
- ▶ Direktive Europske Unije
 - ▶ Direktiva 2001/29/EZ Europskog parlamenta in Vjeća o usklađivanju određenih aspekta autorskog prava i srodnih prava u informacijskom društvu.
- ▶ Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina: Zakon o avtorskom pravu i srodnim pravima

PODRUČJA AUTORSKOG PRAVA

3

Okrugli stol
„Intelektualni
kapital u
arhivima“
Marija Bistrica,
7.-8. svibnja 2015

► Pokriva:

- pravo autora na njihovim djelima iz književnog, znanstvenog i umjetničkog područja, pravo izvođača, fonogramskih i filmskih producenata, radija i televizije i izdavača.

► Autorsko djelo:

- Originalna intelektualna tvorevina iz književnog, znanstvenog i umjetničkog područja koja ima individualni karakter bez obzira na način i oblik izražavanja, vrstu, vrijednost ili namjenu:
 - **jezična djela**, glazbena djela, dramska djela, koreografska i pantomimska djela, djela likovne umjetnosti, djela arhitekture, **fotografska djela**, avdiovizualna djela, **kartografska djela**, koreografska djela, **crteži**, **planovi skice**.

AVTORSKA PRAVA I SRODNA PRAVA

4

► Srodna prava:

- prava umjetnika izvođača na njihovim izvedbama,
- prava proizvođača fonograma na njihovim fonogramima
- prava filmskih producenata na njihovim videogramima
- prava organizacija za radiodifuziju na njihovim emitiranjima,
- prava nakladnika na njihovim izdanima,
- Prava proizvođača baza podataka na njihovim bazama podataka.

► Moralna prava:

- pravo prve objave,
- pravo na priznanju avtorstva,
- prava na poštivanje autorskog djela i čast ili ugled autora
- pravo pokajanja.

► Imovinska prava:

- pravo reproduciranja (pravo umnožavanja),
- pravo distribucije (pravo stavljanja u promet),
- pravo priopćavanja autorskog djela javnosti,
- Pravo prerade.

*Okrugli stol
„Intelektualni
kapital u
arhivima“
Marija Bistrica,
7.-8. svibnja 2015*

TRAJANJE AVTORSKOG PRAVA

5

Okrugli stol
„Intelektualni
kapital u
arhivima“
Marija Bistrica,
7.-8. svibnja 2015

- ▶ Autorsko pravo traje za života autora i sedamdeset godina nakon njegove smrti.
- ▶ Više autora: sedamdeset godina od smrti posljednjeg koautora.
- ▶ Anonimno avtorsko djelo: sedamdeset godina od zakonite objave.
- ▶ Neobjavljeno avtorsko djelo: ako se ne računa ni od smrti autora, niti je djelo objavljeno, avtorsko pravo prestaje sedamdeset godina poslije nastanka avorskog djela.
- ▶ Prestankom avorskog prava djelo postaje javno dobro: priznanje autorstva.

TRAJANJE AVTORSKOG PRAVA

6

*Okrugli stol
„Intelektualni
kapital u
arhivima“
Marija Bistrica,
7.-8. svibnja 2015*

- ▶ Autorska djela, koja nastaju kao dio radnog procesa i prema uputama poslodavaoca:
- ▶ **Slovenija, Bosna i Hercegovina:** Autorsko pravo i ostala prava prenose se na poslodavaoca za vrijenski period od 10 godina (5 godina) nakon nastanka djela.
- ▶ Poslije toga, autorska prava vraćaju se autoru, osim ako poslodavaoc eksplicitno ne zahtjeva vraćanje autorskih prava prema plaćanju autorske naknade.
- ▶ **Hrvatska:** ugovor o radu određuje, stječe li poslodavac pravo na iskorištavanje autorskog djela.

IZNIMKE

7

Okrugli stol
„Intelektualni
kapital u
arhivima“
Marija Bistrica,
7.-8. svibnja 2015

- ▶ za javne arhive i knjižnice,
- ▶ za odgojne i znanstvene institucije (ako je kopija napravljena iz vlastitog primjerka i ako se time ne stvara profit),
- ▶ za potrebe osoba s invalidnošću
- ▶ za sudske, upravne i druge službene postupke,
- ▶ za informiranje javnosti,
- ▶ Citiranje.
- ▶ **Reproduciranje nije dozvoljeno za cjelu knjigu, bazu podataka ili kompjuterski program.**

ARHIVI, KNJIŽNICE I AUTORSKA PRAVA

8

Okrugli stol
„Intelektualni
kapital u
arhivima“
Marija Bistrica,
7.-8. svibnja 2015

- ▶ Kenneth Crews (2008). **Study on Copyright Limitations and Exceptions for Libraries and Archives.**
- ▶ 184 država članica WIPO
- ▶ Studija je pokazala, da ima 128 država iznimke za knjižnice i arhive, međutim 21 država je bez njih.
- ▶ *Izradu studije naručio je WIPO Stalni odbor za autorska i srodna prava (Committee on Copyright and Related Rights)*
- ▶ Nedostatak knjižničnih i arhivskih izuzetak ne znači nužno da knjižnice i arhivi u tim zemljama nemaju zakonita sredstva, kako bi izrađivali kopije ili koristili autorska djela na bilo koji drugi način.
- ▶ Zakoni o autorskim pravima mogu uključivati i zakonske odredbe o poštenoj upotrebi ili poštenom bavljenju.

ICA RADNA GRUPA ZA INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO

9

Okrugli stol
„Intelektualni
kapital u
arhivima“
Marija Bistrica,
7.-8. svibnja 2015

- ▶ Autorsko pravo je veoma aktualno pitanje u Međunarodnom Arhivskom vijeću (ICA), kojim se bavi Radna grupa za intelektualno vlasništvo.
- ▶ ICA Dokument : **Current issues in copyright for archives** (Aktualna pitanja autorskih prava u arhivima).
- ▶ **“to nije vodič za autorska prava, nego dokument, koji nastoji privući pažnju arhivista na važnost autorskih prava i pitanja autorskih prava koja se odnose na archive”**

PRIJEDLOG UGOVORA O OGRANIČENJIMA I IZNIMKAMA ZA KNJIŽNICE I ARHIVE

10

Okrugli stol
„Intelektualni
kapital u
arhivima“
Marija Bistrica,
7.-8. svibnja 2015

- ▶ Prijedlog novog ugovora, koji bi definirao minimalne standarde za ograničenja i iznimke u arhivima i knjižnicama (IFLA i ICA)
- ▶ Novi ugovor bi:
 - ▶ **dozvoljavao arhivistima izradu kopija u svrhe prezervacije** za djela koja čuvaju, bez obzira na format i na činjenicu, koliko bi puta to bilo potrebno.
 - ▶ **dozvoljavao arhivistima da prave pojedine kopije za iztraživače** za privatnu upotrebu samo u studijske svrhe.
 - ▶ **ograničio odgovornost arhivista i knjižničara** za prekršaje koje nastaju kao rezultat njihovog djelovanja kao posrednici između vlasnika prava i korisnika..

Okrugli stol
„Intelektualni
kapital u
arhivima“
Marija Bistrica,
7.-8. svibnja 2015

- ▶ **Javna rasprava o pregledu pravila o autorskom pravu** (*Public Consultation on the review of the EU copyright rules*) – Europska komisija, 5.12.2013. do 5.3.2014.
- ▶ **Prijedlog ugovora o ograničenjima i iznimkama za knjižnice i arhive** (*Treaty Proposal on Limitations and Exceptions for Libraries and Archives (Tlib)*) – ICA and IFLA
- ▶ Stalni odbor za autorsko pravo i srodna prava (*Standing Committee on Copyright and Related Rights*) – SCCR WIPO

- ▶ Arhivisti moraju balansirati između prava, koja imaju vlasnici autorskih prava i zahtjevama korisnika, koje su svaki dan veće.
- ▶ **Na koji način možemo u arhivima zaštititi prava avtora a da ne ugrozimo i diskreditiramo korisnike i istraživače?**
- ▶ **Šta možemo napraviti za što bolje razumijevanje i uvođenje autorskih prava u arhive?**

Okrugli stol
„Intelektualni
kapital u
arhivima“
Marija Bistrica,
7.-8. svibnja 2015

Hvala na pažnji!

Mag. Zdenka SEMLIČ RAJH, Arhivski savjetnik
Pokrajinski arhiv Maribor, Glavni trg 7, SI-2000 Maribor, Slovenija
zdenka.semlic@pokarh-mb.si

